

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора Джуринського Петра Борисовича
на дисертацію Безкопильного Олександра Олександровича
за темою «Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до
здоров'язбережувальної діяльності в основній школі»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження. Здоров'я української нації належить до пріоритетних національних інтересів, а виховання у молодого покоління цінностей здоров'я і здорового способу життя є одним із важливих завдань освітньої системи України. У зв'язку з негативною динамікою стану здоров'я населення країни важливим критерієм ефективності освітньої системи є показники здоров'я учасників освітнього процесу. Проте, характерними особливостями сучасної системи освіти в Україні є розширення спектру чинників, що негативно впливають на здоров'я молодого покоління, недостатня орієнтація закладів освіти на реалізацію здоров'язбережувальної діяльності в умовах навчально-виховного процесу, не готовність учителів здійснювати здоров'язбережувальну діяльність та відсутність обґрунтованої концепції, спрямованої на збереження та зміцнення здоров'я учнівської молоді.

У зв'язку з тим, що особливе значення у збереженні здоров'я учнівської молоді має діяльність вчителя фізичної культури, сьогодні існує нагальна потреба у підготовці учителів фізичної культури здатних здійснювати професійно-педагогічну діяльність, спрямовану на забезпечення здоров'язбережувальних умов виховання учнів, розробляти і впроваджувати оздоровчі технології та відповідні форми організації освітнього процесу.

Проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності є не достатньо вивченою в педагогічній теорії і тому не знайшла належного відображення у практичній діяльності закладів вищої освіти фізкультурного профілю. Теоретична та практична складові професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури не достатньо орієнтовані на формування у студентів особистісних якостей, знань

та практичних вмінь і навичок, необхідних для впровадження на високому професійному рівні здоров'язбережувальної діяльності у навчально-виховному процесі закладів середньої освіти. На сьогодні ґрунтовно не розкрито зміст, форми, методи та педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Усе вище викладене засвідчує актуальність дисертаційної роботи О. О. Безкопильного, спрямованої на обґрунтування системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до тем «Впровадження здоров'язбережувальних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах» на 2016-2020 рр. (державний реєстраційний номер 0116U003857) та «Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в умовах сучасної парадигми вищої освіти» на 2019-2023 рр. (державний реєстраційний номер 0119U103853) науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики фізичного виховання Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Тема роботи затверджена Вченою радою Черкаського національного Університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 2 від 10 листопада 2015 року), узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 15 грудня 2015 року), уточнена і затверджена Вченою радою Черкаського національного Університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 1 від 30 серпня 2018 року).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Актуальність досліджуваної проблеми та її теоретичні засади аргументовано автором, що не викликає заперечень. В роботі коректно визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Вихідні наукові положення повною мірою обґрунтовані, матеріали дослідження та загальні висновки викладено послідовно відповідно до завдань роботи.

Надійність і вірогідність одержаних результатів забезпечено комплексним використанням методів дослідження, якісним і кількісним аналізом отриманих експериментальних даних на основі використання статистичних методів, належною оцінкою та якісним представленням результатів дисертаційного дослідження.

Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 595 сторінок, серед них 404 сторінки основного тексту. Дисертація містить 46 таблиць та 67 рисунків.

У дисертаційній роботі обґрунтовано систему підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі на методологічному, теоретичному та технологічному рівнях. Методологічний концепт розкриває сутність компетентнісного, акмеологічного, особистісно-орієнтованого, практико-орієнтованого та контекстного підходів до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Теоретичний концепт дослідження передбачає вивчення філософських положень, історичних аспектів і визначення дефініцій для розуміння сутності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; обґрунтування структури готовності, критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; авторську концепцію та модель системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Технологічний концепт передбачає вивчення сучасного стану сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; впровадження системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; проведення формувального педагогічного експерименту для перевірки ефективності системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Дослідно-експериментальна робота щодо розробки та експериментальної

перевірки системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі складалася з теоретично-аналітичного, пошуково-констатувального та емпіричного етапів.

Для визначення сучасного стану сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі було проведено констатувальний експеримент, у якому брали участь 390 студентів і 122 науково-педагогічних працівника провідних закладів вищої освіти України, а також 45 учителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти м. Черкаси.

Формувальний педагогічний експеримент дозволив експериментально перевірити ефективність розробленої системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

У формувальному експерименті брали участь студенти Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (n=46), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (n=44), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (n=41). У кожному з навчальних закладів було сформовану контрольну та експериментальну групи. Сформовані групи були однорідними за кількісними та якісними характеристиками.

Вважаємо, що логіка та послідовність констатувального та формувального експерименту, ретельний аналіз отриманих даних та оптимальна чисельність вибірки забезпечують достовірність одержаних результатів.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Автором вперше розроблено та експериментально перевірено ефективність системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, що включає авторську концепцію, цільовий, теоретико-методологічний, пізнавально-змістовий, технологічний та результативний блоки, які представлені у вигляді моделі системи, педагогічні умови (забезпечення інтеграції теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів фізичної

культури, міждисциплінарних зв'язків і наступності в освітньому процесі; розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів фізичної культури шляхом запровадження інноваційних освітніх технологій; застосування електронних освітніх ресурсів у підготовці майбутніх учителів фізичної культури в закладі вищої освіти; формування досвіду здоров'язбережувальної діяльності в процесі проведення практик та опанування засобів вирішення професійних завдань щодо фізичного виховання учнів) та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу.

Представлено авторське трактування понять «професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі» та «готовність майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі».

Теоретично обґрунтовано аксіологічний, гносеологічний, праксеологічний та особистісний структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Уточнено сутність понять «фізкультурна освіта», «підготовка», «професійна підготовка», «здоров'язбереження» «здоров'язбережувальні освітні технології», «здоров'язбережувальна педагогіка»; критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-практичний, особистісний), відповідні показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; зміст професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти Німеччини, Нідерландів і Польщі.

Удосконалено зміст, форми, методи та засоби підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; змістовне наповнення професійно-орієнтованих дисциплін «Шкільний курс фізичної культури та методика викладання», «Теорія та методика фізичного виховання», «Менеджмент здоров'я».

Подальшого розвитку набули положення про технологічний супровід підготовки майбутніх учителів фізичної культури на основі електронних освітніх ресурсів та інтерактивних освітніх технологій.

Практичне значення результатів дослідження. У практичну діяльність закладів вищої освіти України впроваджено навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, що складається з: монографії «Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: теорія та методика»; навчально-методичного супроводу викладання дисциплін «Шкільний курс фізичної культури та методика викладання», «Теорія та методика фізичного виховання», «Менеджмент здоров'я»; навчально-методичних рекомендацій «Вимоги до випускних (науково-дослідних) робіт студентів навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту і здоров'я»; методичних вказівок для вивчення дисципліни «Шкільний курс фізичної культури та методика викладання»; тестових завдань зі шкільного курсу фізичної культури та з правил техніки безпеки під час занять фізичними вправами в закладах загальної середньої освіти для студентів освітнього рівня бакалавр, галузі знань 01 Освіта/педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура); комп'ютерної програми «БСК: педагогічна діагностика рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 87305 від 28.03.2019, видане Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України).

Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 59 від 23 червня 2020 року), Львівського державного університету фізичної культури (довідка № 687 від 15 вересня 2020 року), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 3115 від 23 вересня 2020 року), Бердянського державного педагогічного університету (довідка №57-08/858 від 10 вересня 2020 року), Приватного

вищого навчального закладу «Академія рекреаційних технологій і права» (довідка № 52 від 14 вересня 2020 року), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 143/04-а від 10 вересня 2020 року).

Повнота відображення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором дисертацій працях. Аналіз публікацій Олександра Олександровича Безкопильного засвідчив їх відповідність вимогам до оприлюднення результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук. Зокрема, основні результати науково-дослідницької роботи опубліковано в 39 наукових і навчально-методичних працях, серед яких 1 одноосібна монографія, 22 статті в наукових виданнях, з них 16 статей у наукових фахових виданнях України та 6 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних, з них 4 статті у виданнях, що внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, 1 стаття у виданні, індексованому міжнародною наукометричною базою даних Scopus, 1 стаття у виданні, що внесено до міжнародної наукометричної бази Web of Science, 11 праць у виданнях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, 4 наукових праці та 1 комп'ютерна програма, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Вважаємо, що рівень апробації результатів дисертаційного дослідження на відповідних науково-практичних конференціях є достатнім.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Зміст автореферату дозволяє зрозуміти основні ідеї наукового дослідження та відповідає основним положенням та узагальненням, що представлено у дисертації. Позитивної оцінки заслуговує оформлення результатів дослідження.

Загалом позитивно оцінюючи наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи Безкопильного Олександра Олександровича, вважаємо за необхідне зробити деякі ***зауваження та побажання:***

1. У підрозділі 1.1 тексту дисертації розглянуто підготовку майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі як наукову проблему. У підсумку до даного підрозділу автор виділяє

широкий спектр не вирішених проблем стосовно професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності та її впровадження в практику роботи закладів загальної середньої освіти. Вважаємо, що потрібно було б сформулювати власний погляд автора на можливі шляхи вирішення окреслених проблем з огляду на сучасні вітчизняні тенденції розвитку вищої освіти та загальної середньої освіти.

2. Вважаємо, що в другому розділі дисертації логічно було б представити методiku оцінювання результатів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, в той час, як ретроспективний аналіз навчальних планів підготовки вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти України подати в третьому розділі, в якому викладено практику підготовки майбутніх учителів фізичної культури в зарубіжних і вітчизняних закладах вищої освіти.

3. Автор ґрунтовно розкриває аксіологічний, гносеологічний, праксеологічний та особистісний структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Проте, на нашу думку, задекларовані автором мета та завдання етапів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, що представлені на сторінці 280 дисертації, не достатньо відображають їх спрямованість на формування особистісного компоненту готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

4. Бажано було б ґрунтовніше прописати роль сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі та розкрити особливості застосування дистанційного навчання студентів.

5. Під час розкриття такої педагогічної умови, як формування досвіду здоров'язбережувальної діяльності в процесі проведення практик та опанування засобів вирішення професійних завдань щодо фізичного виховання учнів, автору варто було б більшої уваги приділити процесуальному забезпеченню

фахових практик із урахуванням особливостей здоров'язбережувальної діяльності вчителя фізичної культури у закладах загальної середньої освіти.

Висловлені зауваження та побажання мають дискусійний та рекомендаційний характер і не знижують загальну позитивну оцінку наукового та методичного рівня представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Аналіз дисертації, автореферату та публікацій результатів дослідження у наукових фахових виданнях надає підстави для висновку про те, що дисертація Безкопильного Олександра Олександровича на тему «Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Дисертація повністю відповідає вимогам МОН України, зокрема, п. 9, 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а її автор – Безкопильний Олександр Олександрович заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
директор навчально-наукового інституту
фізичної культури, спорту та реабілітації
Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

П. Б. Джуринський

Підпис Джуринського П.Б. засвідчую :

доктор політичних наук, професор,
проректор з наукової роботи,
Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Г. В. Музиченко